

Provhanteringsanvisning till beställningsblankett Laboratoriemedicin, NU-sjukvården

- Beställningsblanketten med tillhörande streckkodsetiketter används tillsammans.
  - Patientidentitet, beställare, provtagningsdatum och provtagningsstid fylls alltid i.
  - Markera beställda analyser med **tydliga kryss**.
  - Till analyser inom samma grupp krävs endast ett **fullt** rör.
  - Färgmarkeringen på gruppen anger korkfärg på röret.
  - Placera streckkodsetiketten rakt och högst upp på röret enligt figuren.
  - Tilläggsetiketter (AKUT och/eller BLODSMITTA) placeras högt upp på röret.
Vid AKUT-beställning kryssa även i rutan AKUT på blanketten.
  - **Provtagning:** Patientens identitet kontrolleras före provtagning enligt fastställda säkra rutiner (patientdatalagen/PDL (SFS 2008:355) och HSLF-FS 2016:40) varefter provtagningsrören etiketteras och provtas.
  - **Rekommenderad rörföljd vid venprovtagning, korkfärg anges:**
Blododlingsflaskor, ljusblå, röd, guldgul, ljusgrön, lila, vit, rosa, grön och mörkblå.
  - Fyll rören tills vakuumeffekten upphör (särskilt viktigt när rör med ljusblå kork används). Omedelbart efter att provtagningsröret fyllts skall det vändas 8–10 ggr. **Använd blodvagg**. Förvara därefter rören stående.
- Prov och beställningsblankett måste följas åt vid transporten till laboratoriet.

För att alltid förvissa sig om gällande anvisningar, provtagningsanvisningar, referensområde och övrig information, samt även information om andra analyser än de förekommande på Beställningsblanketten, andra remisser, blanketter och övriga hänvisningar.

Gå till Laboratoriemedicins webbplats:

<http://www.nusjukvarden.se/laboratoriemedicin>

Beställningsblankettens framsida

Kemi – centrifugeras inom 2 timmar om inget annat anges.

Prover hållbart 48 timmar i provröret om inget annat anges. Vid längre förvaring ska provet vara avpipetterat till nytt rör.

P-Homocystein som ska centrifugeras inom 1 timma.

P-Bilirubin; Dygnsvariation med lägst värden på em. Vid hyperbilirubinemi är variationen utan betydelse. Skyddas för starkt ljus

fP-Triglycerider; Patienten skall vara fastande från klockan 22 kvällen före provtagningen.

P-Järn; Prov tas helst före klockan 10. Järnmedicin bör vara utsatt 1 dygn före provtagning.

P-Tyroxin, fritt; Vid kontroll av Levaxin-terapi bör provet tas på morgonen innan patienten tar sin tablett.

P-Testosteron total; ska tas på morgonen mellan kl 08-10. Ange alltid provtagningsstid!

P-Kortisol; Förutom ”morgonprov” kan prov även tas vid annan tidpunkt. **Ange provtagningsstid!** För mer information se analyslistan

P-Vankomycin; Prov tas under andra behandlingsdygnet, omedelbart före nästa dos. Ange tidpunkt för senaste dos.

Ljusgrön kork 301

Hematologi – centrifugeras ej.

Blodstatus; B-Leukocyter, B-Erythrocyter, B-Hemoglobin (Hb), B-EVF, B-Trombocyter samt indexen MCV, MCH och MCHC.

B-Celler-diff; bör analyseras inom 6 timmar. B-Celler-Neutrofila kan beställas som enskilt prov.

Venöst blod hållbart 8 timmar i rumstemperatur och 36 timmar i kyl. **Kapillärblod** hållbart 24 timmar i kyl.

B-SR beställs på samma rör som Blodstatus. Använd endast EDTA-rör med lila kork 5/4mL

Hållbart 8 timmar i rumstemperatur och 30 timmar i kyl

Lila kork 320

Beställningsblankettens framsida, forts.

Glukos – centrifugeras ej

Ocentrifugerat prov är hållbart i 48 timmar i rumstemperatur.

OBS! Rör med rosa kork (NaFlourid/EDTA/Citrat) ska **INTE** användas till att mäta P-Glukos på HemoCue-instrument.

Rosa kork 310

Koagulation

P-PK, kP-PK; Hållbart 24 timmar i rumstemperatur. Plasma är hållbart

2 veckor i frys -20° C. OBS! ska ej förvaras i kyl. Prov bör tas venöst.

Övriga koagulationsprover lämnas till laboratoriet omedelbart, i annat fall centrifugeras provet inom 1 timma på högsta varvtal i 15 minuter och 2/3 av plasman pipetteras av till nytt tomt rör utan tillsats.

Hållbarhet för följande analyser i denna grupp gäller:

Centrifugerad och avpipetterad plasma

P-APTT; 1 timma i rumstemperatur från heparinbehandlad patient och 4 timmar från icke heparinbehandlad patient. Plasma är hållbar i 4 veckor i frys -20° C.

P-D-dimer; 4 timmar i rumstemperatur eller i kyl, 1 månad i frys -20° C.

P-Fibrinogen; 6 timmar i rumstemperatur och 1 månad i frys -20° C.

P-Antitrombin; 6 timmar i rumstemperatur, 48 timmar i kyl och 1 månad i frys -20° C.

Ljusblå kork 330

HbA1c – centrifugeras ej

Provet tas i EDTA-rör 5/4mL eller kapillärblod. Hållbart 1 vecka i kyl

Lila kork 321

Ca-jon - centrifugeras inom 2 timmar

Röret måste fyllas helt. Korken får **inte** tas av. Hållbart 48 timmar.

Guldgul kork 345

PSA mfl - centrifugeras inom 2 timmar om inget annat anges

PSA; serum hållbart i 24 timmar i kyl vid längre förvaring, längre förvaring avskiljes serum och fryses i -20°C. Vid samtidig beställning av Fritt PSA ska serum avpipetteras inom 3 timmar i övrigt samma hållbarhet som PSA.

Alfafetoprotein; hållbart 1 vecka i kyl. Därefter avskiljs plasma och fryses.

ACE; Provet hållbart 48 timmar i provröret. Vid längre förvaring ska provet vara avpipetterat till nytt rör och är då hållbart 5 dygn i kyl

Guldgul kork 340

LD- Centrifugeras inom 2 timmar

Guldgul kork 359

Prolaktin mfl- Centrifugeras inom 2 timmar

S-Prolaktin; Prov tas 2 timmar efter uppvaknandet, undvik stress innan provtagning.

S-S 100B hållbarhet 8 timmar i rumstemp, 48 timmar i kyl eller 3 månader i -20°C

fS-Gastrin Centrifugeras inom 1 timme. Hållbart 4 timmar i kyl. Vid längre förvaring avpipetteras serum och fryses i -20° C

Guldgul kork 342

CDT MMA- Centrifugeras inom 2 timmar

S-CDT hållbart 1 vecka i kyla

S-Metylmalonat 48 timmar i kyl därefter ska provet avpipetteras. Det avpipetterade provet är hållbart ytterligare 24 timmar i kyl. Hållbart i 2 månader i -20°C

Guldgul kork 303

S-hCG+ betakedja- Centrifugeras inom 2 timmar

Guldgul kork 257

PTH -centrifugeras inom 2 timmar

P-PTH; Plasma är hållbart 48 timmar i kyl, därefter hållbart 6 månader i frys.

Vit kork 329

Beställningsblankettens framsida, forts.

Litium- Centrifugeras inom 2 timmar

S-Litium; Vid terapikontroll ska provet tas 12 timmar efter senaste dos.
Ange tidpunkt för senaste dos.

Guldgul kork 341

Takrolimus – centrifugeras inte

B-Takrolimus; Ange alltid tidpunkt för senaste dos samt tid för provtagning

Lila kork 324

Läkemedel

Prov för terapikontroll tas före morgondos. Prov för påvisande av ev. toxisk koncentration bör tas nära resorptions-maximum, vanligen 1 – 2 timmar efter dosintag. Ange senaste dos

S-Digoxin (Lanacrist); Kraftig fysisk aktivitet (t.ex. träningspass, spinning) ger ett falskt för lågt digoxinvärde. VIKTIGT att patienten informeras om föreskriften.

S-Gentamicin; Prov tas under andra behandlingsdygnet, omedelbart före nästa dos.

Röd kork 360

Beställningsblankettens baksida

Protein

Mätningar utförs på serum och dygnsmängd urin (10 mL åtgår). Vid samling av dygnsmängd urin, se anvisningar nedan om *urinsamling*.

För att adekvat bedömning skall kunna göras krävs att uppgifter om **anamnes och frågeställning** anges i avsett fältet på baksidan samt att uppgifter lämnas/anges i respektive ruta **aktuella analys svar** och **terapi**.

Beställningar görs antingen i fältet *Beställning med specifik frågeställning* eller i fältet *Selektiva beställningar*.

På beställning med specifik frågeställning lämnas svar enligt följande:

Inflammatorisk aktivitet; Kvantifiering av albumin, antitrypsin, orosomukoid, haptoglobin samt utlåtande.

Immunglobuliner; Kvantifiering av IgG, IgA och IgM samt utlåtande.

M-komponent; Kvantifiering av immunglobuliner + visuell bedömning av M-komponent, storlek och typning.

Komplettering med kvantifiering av fria lätta kedjor kan göras.

Hemolys; Kvantifiering av haptoglobin och inflammatoriska parametrar samt utlåtande.

Antitrypsinbrist; Kvantifiering av antitrypsin och inflammatoriska parametrar samt utlåtande.

S-C3, C4; Kvantifiering av komplementfaktor C3, C4 och inflammatoriska parametrar samt utlåtande.

Selektiva beställningar

Vid selektiv beställning utan frågeställning lämnas endast kvantitativt svar (inget utlåtande från laboratorieläkare).

Guldgul kork 343

Urinsamling:

Samlingen påbörjas vid en viss tidpunkt genom att urinblåsan töms. Denna urin kasseras.

Glöm inte att notera tiden som starttid. Alla urinportioner under de påföljande

24 timmarna samlas i avsedd dunk. Vid provtagningsperiodens slut töms blåsan. Denna portion skall också samlas i urindunken. Notera tiden. Det är viktigt att blåsan töms exakt efter 24 timmar från start.

Provhantering:

All urinen sparas under samlingstiden i graderad brun plastflaska (2,5 L) utan tillsats. Förvara flaskan kallt under samlingstiden. Urinvolymen mäts, blandas och överförs till ett 6,5 mL vacuumrör. Volym samt tid för start och avslut av urinsamlingen anges på beställningsblanketten.

Gul kork 354

Proteinuri utredning;

Se föreskrift vid urinsamling. Albuminutsöndring/ L, per 24 timmar och i µg/min beräknas samt bedömning görs.

Bence-Jones proteinuri; Fria lätta kedjor kvantifieras och typas, samt svar på albuminutsöndring anges.

Se anvisningar ovan Urinsamling. Överför till 6,5mL vacuumrör för urinprov

Gul kork 354

Beställningsblankettens baksida, forts

Urin Stickprov:

U-Alb/krea index; Prov kan tas antingen som morgonprov eller som stickprov under förmiddagen.

Gul kork 353

Urin teststicka:

U-Teststicka; Prov tas som stickprov. Vacuumrör 6,5 mL vacuumrör

För U-Nitrit bör urinen stått i blåsan 4 timmar.

Lämnas till laboratoriet för analys inom 2 timmar.

U-Cg: 6,5 mL vacuumrör hållbar 72 timmar i kyl, går att frysas. Får ej omfrysas.

Gul kork 355

Csv

Minst 3 mL prov tas i 10 mL plaströr av polypropylene med skruvlock och konisk botten.

Om flera rör tas märks rören med patientens namn och personnummer samt rörets nummer i provtagningsordningen. Lämnas **omedelbart** till laboratoriet. OBS! Glöm inte provtagningsordning och anamnes. Vid best. av Csv-Glukos skall P-Glukos beställas alt. analyseras på avd. samtidigt.

Gul kork 357

Serologi

Dessa prover omfattas av biobankslagen. Provet hållbart 2 veckor efter centrifugering.

2 olika val vid stickskada; **Stickskada patient** analyseras HIV,HBsAg och HCV

Stickskada Personal: HIV,HBsAg och HCV samt HBS-AK

Guldgul kork 471

Feces

F-Hb, immunologisk; Inga dietföreskrifter! Prov tas enligt anvisningar i speciell provtagningsburk. Hållbart 7 dygn i rumstemperatur eller kyl.

Feces 370

F-Hb, peroxidas; Patienten informeras om gällande dietföreskrifter inför och under provtagningsperioden! Prov tas enligt anvisningar på speciella testkort. Analyseras inom 2 veckor. Analysen bör inte utföras förrän 48 timmar efter provtagningen.

OBS! Om flera prov tas på samma patient måste alla kuverten vara märkta med streckkodsetikett.

Var noggrann med datum på varje prov.

Feces 371

För provtagningsanvisningar, referensområde och övrig information se Laboratoriemedicins webbplats:

<http://www.nusjukvarden.se/laboratoriemedicin>